

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟฟ้าบ้านปางป่าคา ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาประกอบไปด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

4.1 บริบทชุมชนของพื้นที่ศึกษา

4.2 ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.1 บริบทชุมชนของพื้นที่ศึกษา

ประวัติความเป็นมาของชุมชน

ชุมชนบ้านปางป่าคามีวิถีชีวิตที่ผูกพันพึ่งพิงป่ามานาน ไฟฟ้าเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตในป่า ชุมชนจึงรู้จักไฟและวิธีการจัดการกับไฟเป็นอย่างดี เริ่มตั้งแต่การป้องกันไฟป่ามิให้ไหม้ลามที่อยู่อาศัย ขณะเดียวกันเมื่อออกไปทำไร่จะมีการทำแนวกันไฟรอบๆ พื้นที่ทำไร่เพื่อมิให้ไฟไหม้ลามไปยังพื้นที่ป่าอันเป็นแหล่งอาหาร ยา สมุนไพร ไม้ใช้สอย และแหล่งน้ำทำการเกษตรของชุมชน การเรียนรู้ที่จะจัดการไฟป่าจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชนด้วย

ในขณะที่สาเหตุหลักของไฟป่ามาจากการเก็บหาของป่า การล่าสัตว์ เป็นต้น โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งชาวบ้านมักจะเข้าป่าล่าสัตว์ เก็บไขมดแดง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมักจะมีการจุดไฟหรือใช้ไฟในป่าอันเป็นสาเหตุของไฟป่า ที่มักจะเกิดขึ้นบ่อยในช่วงฤดูแล้งและเกิดความเสียหายต่อพื้นที่ป่าอย่างรุนแรง

ในอดีตชุมชนบ้านปางป่าคาจะมีการทำแนวกันไฟรอบพื้นที่ไร่หมุนเวียน เมื่อมีไฟป่าเกิดขึ้นชาวบ้านในหมู่บ้านก็จะช่วยกันดับไฟ แต่ไม่มีกฎเป็นลายลักษณ์อักษร ทุกคนจะพร้อมใจกันทำด้วยจิตสำนึกและรู้คุณประโยชน์ของผืนป่าต่อการดำรงชีวิตของชุมชน

บ้านปางป่าคาเป็นหมู่บ้านที่มีประชากรเกือบทั้งหมดคนเมืองและคนกระเหรี่ยงรวมกัน มีทำเลที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน 8 ต.แม่แรม อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ ซึ่งแบ่งเป็นสามหมู่บ้านคือบ้านปางป่าคา จะมีประชากรเป็นคนเมืองและคนกระเหรี่ยงรวมกัน บ้านแม่แรมน้อย เป็นหย่อมบ้านของคนเมือง และบ้านปางอีกา เป็นหย่อมบ้านของคนปกากะญอ เดิมทีหมู่บ้านนี้ขึ้นอยู่กับบ้านปางแหวมู่ที่ 3 ต.แม่แรม ต่อมาได้แยกเป็นหมู่บ้านอีกหมู่บ้านหนึ่ง เนื่องจากมีประชากรเพิ่มมากขึ้น

ในอดีตสภาพแวดล้อมของอำเภอแม่ริม โดยเฉพาะตำบลแม่แรมนั้นมีสภาพเป็นป่า และเป็นเส้นทางผ่านติดต่อสัญจรไปยัง อ.สะเมิง แต่ในสมัยก่อนการเดินทางและการคมนาคม ตลอดจนการติดต่อค้าขายเป็นสิ่งที่ยากลำบาก เพราะมีแต่เส้นทางเดินเท้า และสภาพแวดล้อมของบริเวณนั้นก็เต็มไปด้วยภูเขาและหุบเขา การเดินทางไป อ.สะเมิงจึงไม่สามารถไปกลับได้ในวันเดียว จึงต้องมีการพักค้างคืนระหว่างทาง ซึ่งจุดที่พักนั้นก็หลายจุดด้วยกัน จุดเหล่านั้นเป็นที่รู้จักในนาม ปางต่างๆ และมีการตั้งถิ่นฐาน การขยายตัวเป็นหมู่บ้าน เช่น บ้านปางอีกา ปางแหวมู่ ปางไฮ ฯลฯ คนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านเล่าให้ฟังถึงประวัติการตั้งถิ่นฐานของคนกลุ่มแรก ๆ ว่า มีนายกำ ไหมแก้ว ซึ่งเป็นชาวขมุมาตั้งรกรากอยู่บริเวณคอกแก้วฮ้านเป็นคนแรก ภายหลังมีผู้อพยพย้ายเข้ามาอยู่ด้วย ในช่วงปี พ.ศ. 2496 มีครัวเรือนอยู่ 4 หลังคาเรือน ภายหลังมีคนอพยพมาอยู่เพิ่มเติม โดยมีชาวกระเหรี่ยง (ปกากะญอ) อพยพมาจาก คอยแม่โถ คอยอินทนนท์ และ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน ซึ่งสาเหตุที่คนกลุ่มนี้อพยพมาอยู่อาศัยบริเวณนี้ เนื่องจากบางกลุ่มไม่มีที่ทำกิน บางกลุ่มถูกไล่ให้ออกจากพื้นที่อยู่อาศัยเนื่องจากอาศัยอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ บางกลุ่มมาตั้งรกรากตามคำแนะนำชักชวนจากญาติที่อาศัยอยู่เดิมประกอบกับพื้นที่ในการตั้งถิ่นฐานมีความเหมาะสม คือ มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ น้ำท่วมไม่ถึงและมีน้ำห้วยไหลผ่าน

สภาพแวดล้อมในอดีตของบ้านปางป่าคานั้นจากคำบอกเล่าและการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่หลายคนในหมู่บ้าน ทราบว่าในสมัยก่อนยังไม่มีถนนใหญ่ตัดผ่านการคมนาคมเป็นไปด้วยความยากลำบากเพราะ สภาพถนนเดิมเป็นทางเกวียนและทางคนเดินมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ต้นไม้ใหญ่และสัตว์ป่ามีมากมาย น้ำในแม่น้ำแรมและน้ำห้วยอีกาจะใสและมีปริมาณน้ำมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อาชีพดั้งเดิมของคนสมัยก่อนคือการหาของป่าขาย เพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว ซึ่งของป่าที่ทำได้ เช่น หน่อไม้ เห็ดป่า ครั่ง กล้วยไม้ สมุนไพร น้ำผึ้ง สัตว์ป่าที่มีขนาดเล็กๆ นอกจากนี้มีการหักล้างถางพงเพื่อสร้างบ้านเรือนและที่อยู่อาศัยแล้ว ส่วนหนึ่งยังทำการแผ้วถางที่ดินเพื่อใช้ในการเกษตรคือ การทำนาสำหรับปลูกข้าวไว้กินภายในครอบครัวในปีต่อไปเท่านั้นแต่ไม่เพียงพอสำหรับการขาย

การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชนบ้านปางป่าคามีความสามัคคีกัน โดยเฉพาะหากเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบำรุงรักษาผลประโยชน์ภายในชุมชนที่ทุกคนมีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีผู้นำชุมชนคือนายโสภณ ใจบาล ผู้ใหญ่บ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้แจ้งข่าว ประชุม คนกลางในการแก้ปัญหาหรือขอความร่วมมือในด้านต่างๆ ซึ่งหมู่บ้านจะจัดการประชุมเดือนละ 1 ครั้ง โดยมีผู้นำหรือตัวแทนของทุกครัวเรือนมาร่วมประชุมในเรื่องปัญหา ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ หรือกระทั่งการแจ้งข่าวเรื่องการร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ เช่น การทำแนวกันไฟ การร่วมอบรมอาสาสมัครป้องกันไฟป่าและการช่วยดับไฟป่า เป็นต้น สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ชาวบ้านปางป่าคามีความสามัคคีและการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทุก ๆ ด้าน คือ เมื่ออดีตชุมชนต้องเผชิญกับปัญหาการถูกยึดพื้นที่ทำกิน เพื่อการปลูกป่า ทำให้ชาวบ้านไม่มีพื้นที่ทำกิน ปริมาณเริ่มลดลงไม่เพียงพอต่อการทำนา คนในชุมชนต้องออกมารับจ้างใช้แรงงานในตัวเมืองมากขึ้น และทางราชการประกาศให้บริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านและพื้นที่ทำกินของชาวบ้านแถบนี้ เป็นเขตป่าอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมา ทำให้ชาวบ้านมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทางสังคมของชุมชนขึ้น แต่ชาวบ้านยังมีความผูกพันกับการใช้ประโยชน์และการดูแลป่าที่มีอยู่ในชุมชนให้มีความสมดุลได้เป็นอย่างดี

พัฒนาการกระบวนการมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นและยุทธศาสตร์สำคัญของชาวบ้านที่ถูกนำมาใช้ในการต่อรองกับอำนาจรัฐ ที่เข้ามาบีบบังคับโดยการใช้อำนาจกฎหมาย โดยเฉพาะ พรบ. ป่าสงวนแห่งชาติ และกฎหมายด้านป่าไม้ที่กำหนดและเขียนขึ้นภายหลังจากที่เขาอาศัยทำกินในถิ่นที่อยู่เดิมมาก่อนใช้บังคับและกล่าวหาว่าเขาคือ “ผู้บุกรุก” โดยกระบวนการมีส่วนร่วมและยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้ชาวบ้านอาศัยการใช้พลังมวลชนในการเรียกร้อง และต่อรอง โดยจะอาศัยมติหรือมติของคนกลุ่มใหญ่เป็นข้อต่อรอง ซึ่งเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มหมู่บ้านและองค์กร หลายๆ องค์กรที่ได้เข้าร่วมการเรียกร้องหรือผลักดัน หรือต่อรองกับอำนาจรัฐในระยะที่ผ่านมาเป็นหลัก

ในประเด็นเรื่องระดับการมีส่วนร่วมนี้พบว่าสิ่งที่มองเห็นอย่างเป็นรูปธรรมนี้ เกิดจากปัจจัยภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งปัจจัยหลักซึ่งนำไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายนี้ คือ การถูกละเมิดสิทธิที่ทำกินโดยอำนาจรัฐ นั่นคือการสามารถเข้าถึงและควบคุมสื่อต่างๆ ได้มากกว่าจึงเป็นการจุดประเด็นและเผยแพร่ว่า “ชาวเขาเป็นต้นเหตุของการทำลายป่าไม้” และประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือ การประกาศเขตป่าและเขตอุทยานแห่งชาติทับที่ดินของราษฎรที่มีอยู่แต่เดิมทำให้ราษฎรในท้องถิ่นนี้เกิดความเดือดร้อนทั้งเรื่องที่ทำกินและการใช้ประโยชน์จากป่า

ที่พวกเขาอาศัยอยู่เป็นเวลานาน คือ ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าวได้โดยที่มีปัจจัยอื่นประกอบ คือ ปัจจัยทางด้านสังคม เช่น ช่องว่างระหว่างสังคมที่ถูกสังคมภายนอกมองว่าเป็นคนด้อย มีวัฒนธรรมล้าหลังไม่เจริญเหมือนคนราบ ความไม่รู้กฎหมาย ไม่มีความรู้ และพูดจาคนละภาษา จึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้พวกเขาถูกกีดกันให้พวกเขาอยู่อีกระดับหนึ่งของสังคม เมื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสังคมที่มีความเหมือนกัน พูดจาภาษาเดียวกัน ถูกกีดกันเหมือนกัน จึงเกิดความรู้อีกส่วน ร่วมรับรู้ ร่วมเรียกร้อง และร่วมทวงถามถึงสิทธิที่เขาพึงจะได้รับในฐานะคนไทยคนหนึ่ง

ระดับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านปางป่าคา จึงจัดอยู่ในลักษณะ ระดับปัจเจกชนสู่ระดับกลุ่ม – ระดับเครือข่าย –ระดับมหภาคหรือระดับประเทศ อีกนัยหนึ่ง แนวทางการประพฤติปฏิบัติในการอยู่ร่วมและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่นนี้ก็ได้รับอิทธิพลมาจากระดับที่อยู่สูงกว่าเช่นเดียวกัน นั่นคือ ระดับสูงหรือเครือข่ายใหญ่ ถ่ายทอดสู่เครือข่ายย่อย สู่ระดับกลุ่ม และระดับปัจเจกชนในที่สุด ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะยังคงมีอยู่ในสังคมนี้ต่อไป หากตราบใดที่พวกเขายังมีความรู้อีกส่วนและผู้ควบคุมอำนาจรัฐ ไม่ได้ให้การแก้ไขที่ถูกต้องวิธี

หมู่บ้านปางป่าคาเป็นหมู่บ้านที่มีจุดเด่นทางด้านจัดการทรัพยากรท้องถิ่น (การจัดตั้งองค์กรป่าชุมชน) โดยการรวมกลุ่มเพื่อทำการเรียกร้องสิทธิ โดยกระบวนการและวิธีการดังกล่าวเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านทางหน่วยงาน NGO และกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรภาคเหนือ ซึ่งได้มีการจัดตั้งองค์กรอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในปี พ.ศ.2542 แต่ในอดีตก่อนที่จะมีการจัดตั้งองค์กรนี้ ชาวบ้านได้มีวิถีที่คุ้นเคยและอยู่กับป่ามานาน เมื่อสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่คือ ธรรมชาติ (ดิน น้ำ ป่า) ชาวบ้านจึงใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นอย่างเต็มที่และมีการใช้ประโยชน์ควบคู่กับการอนุรักษ์ ซึ่งวิถีที่อนุรักษ์ที่ใช้ประโยชน์อย่างยาวนานหรือใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยอาศัยการถ่ายทอดความคิดดังกล่าวผ่านทางวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันจากรุ่นสู่รุ่น โดยอาศัยสถาบันครอบครัว การอยู่ร่วมกันในชุมชนแบบเครือญาติและการพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ คือ ในหมู่บ้านอาศัยสายน้ำหลักในการดำรงชีวิต ซึ่งกลุ่มชาวบ้านได้ตระหนักดีว่าหากเมื่อใดที่เขาตัดไม้บริเวณต้นน้ำที่อยู่เหนือขึ้นไปของหมู่บ้านแล้ว ทั้งหมู่บ้านจะพบกับความเดือดร้อนในการหาน้ำมาอุปโภคบริโภค การพึ่งพาอาศัยธรรมชาติของชาวบ้านได้วนเวียนมาหลายสิบปี โดยไม่เพียงได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นเท่านั้น ยังมีการดูแลรักษา การตั้งกฎระเบียบของการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ซึ่ง ณ เวลาปัจจุบันต้นป่าที่บรรพบุรุษเฝ้าดูแลมาจนถึงปัจจุบันนี้ กลุ่มชาวบ้านมองเห็นว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมา ทรัพยากรเหล่านี้ถูกทำลายและใช้ประโยชน์แบบเกินพอดี โดยนอกพื้นที่มากกว่าคนที่อาศัยในพื้นที่ สาเหตุหลักมาจากคนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของมากกว่าการดูแลรักษา จึงมาจากจิตสำนึกของชาวบ้านเอง การรวมกลุ่มและการเรียกร้องสิทธิเป็นเพียง

วิธีการที่ได้มาซึ่งสิทธิในการบริหารจัดการด้วยวิถีชีวิต ด้วยภูมิปัญญาและความรู้สึกที่เป็นเจ้าของ เพราะกลุ่มชาวบ้านมองว่า เพียงตัวบทกฎหมายไม่สามารถควบคุมหรือรักษาทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ให้คงอยู่ตลอดไปได้ แต่จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังพบว่าการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรป่าชุมชนเพียงอย่างเดียวของชาวบ้าน จะไม่สามารถเป็นการรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน เพราะชาวบ้านใช้หลักการอนุรักษ์ คือการถนอมไว้และจำกัดการใช้ แต่ไม่มีการเสริมหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น เช่น ในกรณีของการปลูกป่า จะไม่มีการปลูกป่าทดแทนหรือหากมีก็จะมีการปลูกทดแทนในปริมาณที่น้อย ยังคงปล่อยให้เติบโตตามธรรมชาติ และในปัจจุบันทางการมีการใช้ที่ดินทำกินโดยมีมาตรการทางกฎหมายรองรับทำให้ไม่สามารถขยายพื้นที่ได้ เมื่อมีจำนวนที่ดินเท่าเดิม ในขณะที่จำนวนประชากรของหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงระบบเกษตรและทำให้มีการใช้สารเคมีเพิ่มมากขึ้นเมื่อถึงเวลานั้น ผลกระทบจะต้องเกิดขึ้นกับสุขภาพอนามัยของคนที่อยู่ในบริเวณนี้อย่างแน่นอน

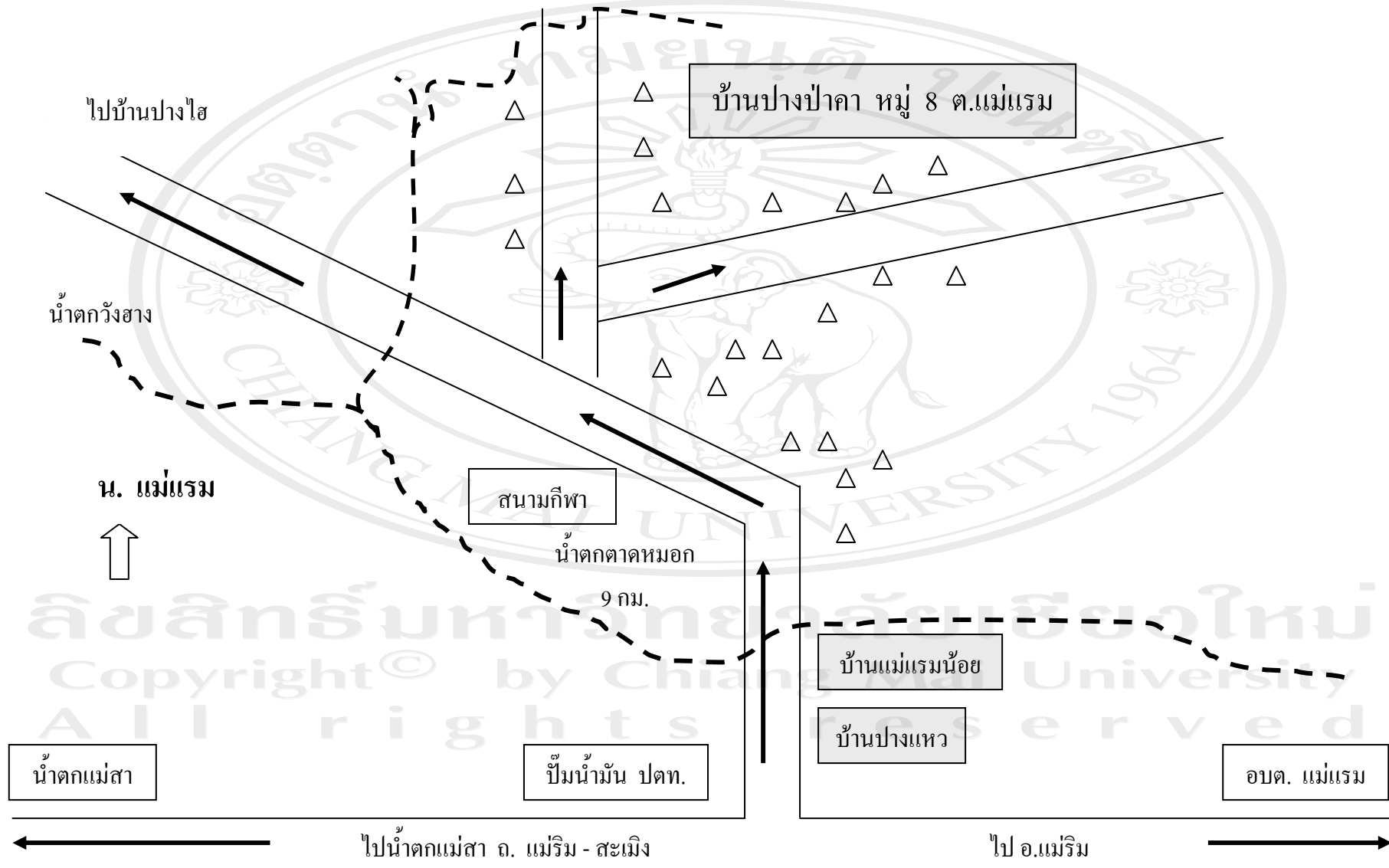
ลักษณะทางภูมิประเทศ

ชุมชนบ้านปางป่าคา ตั้งอยู่หมู่ 8 ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ บ้านปางป่าคา มีลักษณะเป็นพื้นที่สูง และมีพื้นที่ราบระหว่างหุบเขาเพียงเล็กน้อย ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกรเกษตรกรรม ส่วนพื้นที่ทำไร่ ทำสวน จะใช้พื้นที่ที่เป็นเนินเขา โดยมีแม่น้ำแรมและห้วยน้ำอิกา ที่เป็นแหล่งน้ำหลักที่ใช้ในชุมชนบ้านปางป่าคา บ้านปางป่าคาตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย มีป่าไม้โดยรอบ สภาพป่าส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ผลัดใบ เช่น ป่าเบญจพรรณและป่าไผ่ มีพันธุ์ไม้เด่นๆ หลายชนิดคือ ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ก่อ ไม้จำปี ไม้เปา ไม้แฉะ เป็นต้น สัตว์ป่าที่พบมีหลายชนิดคือ นก ไก่ป่า หมูป่า เม่น ตุ่น ฯลฯ ที่เหมาะสมต่อการพึ่งพาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ในระบบนิเวศชุมชนของชาวบ้านในด้านต่างๆ ชุมชนบ้านปางป่าคา มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 5,912 ไร่ 2 งาน ได้แบ่งเป็นเขตป่าชุมชนใช้สอย ป่าอนุรักษ์เพื่อต้นน้ำ หมู่บ้านสัตว์ป่าพื้นที่ทำกิน และพื้นที่อยู่อาศัย

ที่ตั้ง – อาณาเขต

ที่ตั้งของหมู่บ้านปางป่าคา เป็นส่วนหนึ่งของเทือกถนนธงชัยที่ทอดตัวตามแนวเหนือ – ใต้ ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลอยู่ที่ 700 – 800 เมตร ซึ่งถือว่าเป็นความสูงในระดับปานกลาง หมู่บ้านนี้เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ ที่จัดอยู่ในลุ่มน้ำแม่แรม ซึ่งเป็นลุ่มน้ำย่อยของลุ่มน้ำปิงตอนบน เนื่องจากมีลำห้วยหลายสาย คือ ห้วยโป่ง ห้วยคก ห้วยโป่งตอง ห้วยเสือไฟ ห้วยต้นห้าง ห้วยหมี ห้วยเย็น ห้วยวังฮาง ห้วยต้นเกาะ ห้วยย่าแก้ว ห้วยหลวง ห้วยยาวซึ่งลำห้วยเหล่านี้จะไหลรวมกันสู่แม่น้ำแม่แรม ซึ่งเป็นสาขาของน้ำแม่แตงก่อนที่จะไหลสู่แม่น้ำปิงในที่สุด

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงเส้นทางบ้านปางป่าคา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

เส้นทางคมนาคม

บ้านปางป่าคา อยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ไปทางทิศเหนือประมาณ 35 กม. ใช้เส้นทางสายเชียงใหม่ – ผาง (ทางหลวงหมายเลข 108) แยกซ้ายเข้าทางหลวงสาย แม่ริม – สะเมิง (ทางเข้าน้ำตกแม่สาจากเชียงใหม่ประมาณ 16 กิโลเมตร) เลี้ยวขวาเข้าทางขึ้นน้ำตกตาดหมอก (ก่อนถึงน้ำตกแม่สา ประมาณ 5 กม.) 10 กม. รวมระยะห่างจากเชียงใหม่ประมาณ 35 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางจากเชียงใหม่ ประมาณ 35 – 45 นาที สภาพทางเป็นทางลาดยางและใช้ได้ทุกฤดูกาล แต่เป็นทางที่ค่อนข้างลื่นไปทางไหล่เขา บางช่วงมีทางลาดชันพอสมควร และมีสภาพทรุดโทรมเนื่องจากน้ำกัดเซาะอาจจะทำให้เกิดอันตรายได้จึงต้องใช้ความระมัดระวังในการเดินทางด้วย

สภาพทางสังคมและการศึกษา

ประชากร บ้านปางป่าคาจะแบ่งเป็น 3 หย่อมบ้าน คือ บ้านปางป่าคา ปางอิกา แม่แรมน้อย ซึ่งหย่อมบ้านปางป่าคาจะประกอบด้วยคนเมืองและปกากะญออาศัยอยู่ร่วมกัน ปัจจุบันในหมู่บ้าน ประกอบด้วย 134 หลังคาเรือน 134 ครอบครัว ซึ่งในปัจจุบันตระกูลใหญ่ในบ้านปางอิกา มี 3 สายตระกูลใหญ่ ๆ กล่าวคือ ตระกูลน้อยทุและตระกูลหน่อพา ซึ่งเป็นตระกูลพี่น้องกัน ซึ่งอพยพมาจากทาง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน อีกตระกูลหนึ่งคือตระกูลเส็งเคอร์ (ต่อมาเปลี่ยนเป็นตระกูลเลิศพระคุณ) ซึ่งอพยพมาจากทางอ.แม่สอด จ.ตาก นอกจากนั้นก็ยังมีอีกหลายตระกูลที่อพยพมาจาก คอยแม่โต อ.แม่แจ่ม รวมถึง ต.บ่อสลิ อ.ฮอดและจากทาง อ.เวียงป่าเป้า อีกด้วย

การแต่งกาย

การแต่งกายดั้งเดิมของชนเผ่าถูกสังคมและวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามาแทนที่อย่างเห็นได้ชัด ในช่วงวันหรือเวลาปกติเกือบทั้งหมดจะแต่งกายโดยจะสวมใส่เสื้อผ้าตามแบบสมัยใหม่คือเสื้อ และกางเกง แต่ในวันอาทิตย์หรือเทศกาลสำคัญก็ยังมีมีการแต่งกายตามแบบเดิมอยู่บ้าง แต่เดิมนั้นผู้หญิงจะมีภูข้อห้ามอยู่มาก จึงมีการแต่งกายที่แยกแยะออกไปอย่างเห็นได้ชัดระหว่างหญิงที่โสด และหญิงที่แต่งงานแล้ว และถือเป็นประเพณีการแต่งกายที่เห็นได้ชัดเจน โดยหญิงสาวโสดที่ยังไม่ได้แต่งงานมักจะสวมชุดกระโปรงทรงกระสอบสีขาว ยาวลงไปถึงข้อเท้า เสื้อทรงกระบอกแขนสั้น คอเป็นรูปตัววี ถักด้วยสีแดงขลิบรอบคอเสื้อ ผ่าลงไปช่วงล่างระหว่างเอวจะทอด้วยผ้าสีแดงคาดเอาไว้คล้ายเข็มขัด ส่วนใหญ่ผู้หญิงจะทอผ้าเอาไว้ใช้เองด้วยเครื่องมือแบบง่าย ๆ

ผู้หญิงนิยมไว้ผมยาวทำเป็นมวยพัน โปกผ้าที่ศีรษะ คนรุ่นก่อนๆ นิยมใช้ต่างหูเป็นรูปกลมมีพู่ห้อย นิยมพันคอด้วยเส้นด้ายเป็นสร้อยลูกปัด ส่วนหญิงสาวกะเหรี่ยงที่แต่งงานแล้วจะใส่ชุดสีขาว แต่จะสวมเสื้อคอวีสีดำแค่อว ชายเสื้อด้านเย็บด้ายสีประดับรูปเตี๋ยหรือลูกปัดสีขาว เป็นรูปตารางหมากรุกหรือจุดสีขาวๆ สวมผ้าซิ่นสีแดงหรือรายอื่นๆ ยาวถึงข้อเท้า แล้วโปกศีรษะ

ด้วยเหตุนี้ จึงจะสามารถมองเห็นได้อย่างเด่นชัด ระหว่างหญิงโศกกับหญิงที่แต่งงานแล้ว แม้กระทั่งเด็กผู้หญิงก็มักจะแต่งตัวตามหญิงโศก คือ ชุดขาวพรหมจารี นั่นเอง ส่วนผู้ชายแต่เดิมนั้น จะสวมเสื้อทรงกระสอบคอสี่ สีแดง มีพู่ห้อย แต่ในปัจจุบันมีการทอผ้าที่มีสีหลากหลายมากขึ้น จะพบเห็นการแต่งการแบบดั้งเดิมได้ในวันอาทิตย์ หรือเทศกาลวันสำคัญ เช่น วันคริสตมาสต์ หรือวันขึ้นปีใหม่เท่านั้น

การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน

การตั้งบ้านเรือนจะมีการตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งมีการตั้งตามลำห้วยที่อยู่ใกล้บ้านนั่นเอง การตั้งบ้านเรือนในหมู่บ้านเมื่อมีการแยกครอบครัวแล้ว มักจะตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับบ้านหลังเดิมหรือใกล้ ๆ กับญาติพี่น้องของตนเองซึ่งจะเลือกทำเลที่ตั้ง ที่อยู่บนดอน มีลำห้วยไหลผ่าน และไม่ลาดชันมากนัก สภาพบ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นสถาปัตยกรรมที่ไม่เหมือนกับบ้านของกระเหรี่ยงสมัยก่อน กล่าวคือ ปัจจุบันส่วนใหญ่ จะเน้นการสร้างบ้านเรือนด้วยไม้แบบถาวร และมีการใช้ปูนหรืออิฐบล็อกประกอบตัวบ้านเพื่อเสริมความแข็งแรง และเพื่อความสะดวกในการหาวัสดุมาสร้างบ้านด้วย ตามการสร้างบ้านแบบคนพื้นเมืองทั่วไป

การศึกษา

ด้านการศึกษา บ้านปางป่าคา มีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน แต่ในอดีตในปี พ.ศ. 2510 จะมีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนเจ้าพ่ออุปลัมภ์ ตั้งโดย ตชด.ที่ 33 (ค่ายคาราร์คีมี) แต่ยกเลิกในปี 2543 เนื่องจากจำนวนเด็กนักเรียนมีน้อยเกินไป โรงเรียนดังกล่าวเป็นการศึกษาในระบบที่ให้ชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียงได้ศึกษาและเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งศูนย์เลี้ยงเด็กเล็กในหมู่บ้านก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน ทำให้ต้องปิดตัวเองลง ปัจจุบันเด็กนักเรียนในหมู่บ้านได้เรียนหนังสือใน 3 โรงเรียนหลักคือ 1) โรงเรียนทุ่งโป่ง 2) โรงเรียนแม่ริทวิทยา 3) วิทยาลัยเกษตรกรรมสันป่าตอง 4) การเรียนพระคัมภีร์ควบคู่กับการเรียนภาคปกติ

สถาบันครอบครัวจัดเป็นสถาบันแรกของการศึกษานอกระบบของหมู่บ้านปางป่าคา โดยถือว่า พ่อ แม่ เป็นครูคนแรกของลูก เป็นผู้ที่สอนเรื่องราวต่าง ๆ ให้แก่ลูก สอนให้เรียนรู้การประกอบอาชีพประจำวันเช่นพาลูกไปทุ่งนาเพื่อไปพบเห็นและเรียนรู้การประกอบอาชีพของพ่อแม่ ทั้งวิธีการประกอบอาชีพ และการหาของป่า เช่น พืชชนิดไหนกินได้ กินไม่ได้ หรือใช้ประโยชน์อย่างไร การเลื่อยไม้ต้องเลือกไม้อย่างไร ฯลฯ ส่วนเด็กผู้หญิงจะถูกสอนให้ทำอาหารในชีวิตประจำวัน ให้ช่วยดูแลสมาชิกในครอบครัว เช่น ให้อุ้มๆ ดูแลตนเองที่ช่วยดูแลน้อง เมื่อยามที่พ่อแม่ ไม่อยู่บ้าน การทอผ้าปักผ้า เป็นต้น

การศึกษานอกระบบที่สำคัญอีกประการของบ้านปางป่าคา คือ การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเวทิสาวนาหรือวิธีการประชุมร่วมกับสังคมาภยงอยู่อย่างต่อเนื่อง เช่น การร่วม

เรียกร่องรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน การเรียกร่องสิทธิที่ทำกิน การเข้าร่วมประชุมเครือข่ายลุ่มน้ำ ฯลฯ ซึ่งจากการได้ออกไปแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในลักษณะดังกล่าวส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้เพื่อลดความเดือดร้อนของชุมชนลงอย่างเห็นได้ชัด เช่นการ วัตถุประสงค์สิทธิที่ทำกิน การตระหนักในสิทธิที่ตนเองพึงจะได้รับ เป็นต้น

ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชน

บ้านปางป่าคา มีพื้นที่ประมาณ 5,912 ไร่ 2 งาน โดยหลังจากที่มีการจัดการในรูปแบบใหม่ในลักษณะป่าชุมชนได้จำแนกเป็น

- ป่าชุมชนใช้สอย ประมาณ 937 ไร่ 2 งาน
- ป่าอนุรักษ์เพื่อต้นน้ำ ประมาณ 3,125 ไร่
- หมู่บ้านสัตว์ป่า ประมาณ 1,250 ไร่
- พื้นที่ทำกินประมาณ 500 ไร่
- พื้นที่อยู่อาศัย ประมาณ 100 ไร่

ระบบการผลิตของชุมชนต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติในทุกๆ ด้าน จากการศึกษายังทำให้ทราบถึงการจำแนกการใช้ประโยชน์จากที่ดินแบบดั้งเดิมหรือการจำแนกแบบใหม่ที่ใช้กันในปัจจุบันในลักษณะที่เรียกว่า ป่าชุมชนสมัยใหม่ ในท้องถิ่นชุมชนบ้านปางป่าคาได้ร่วมกันจัดตั้งองค์กรเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น คือการจัดตั้งป่าที่มีอยู่เดิมและอยู่ใกล้กับชุมชนให้เป็นในรูปของป่าชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายให้คนในชุมชนได้ดูแลทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง เพราะตระหนักว่าทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากรที่อยู่คู่สังคมบ้านปางป่าคามานานนับตั้งแต่อดีต และอีกทั้งทรัพยากรป่าไม้และผืนป่าดังกล่าวยังเป็นจุดกำเนิดแห่งชีวิตของท้องถิ่นบ้านปางป่าคา คือ ผืนป่าดังกล่าวเป็นต้นน้ำ ห้วยอีกา ซึ่งเป็นลำห้วยสายหลัก ถึงแม้ว่า ณ ปัจจุบันจะยังไม่มี พรบ. ป่าชุมชนมารองรับ โดยให้มีพิธีสืบชะตาและบวชป่าบ้านปางป่าคาขึ้น กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นและยุทธศาสตร์สำคัญของชาวบ้าน ในการต่อรองกับอำนาจรัฐ ที่เข้ามาบีบบังคับโดยการใช้ตัวบทกฎหมายโดยเฉพาะ พรบ. ป่าสงวนแห่งชาติ และกฎหมายด้านป่าไม้ที่กำหนดและเขียนขึ้นภายหลังจากที่เขาอาศัยและทำกินในถิ่นที่อยู่เดิมมาก่อน ใช้บังคับและกล่าวหาว่าเขาคือ “ผู้บุกรุก” โดยกระบวนการมีส่วนร่วมและยุทธศาสตร์ดังกล่าวนั้นชาวบ้านอาศัยการใช้พลังมวลชนในการเรียกร่อง และต่อรอง โดยจะอาศัยมิตรร่วมหรือมติของคนกลุ่มใหญ่เป็นข้อต่อรอง ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงเรียนรู้จากกลุ่มหมู่บ้านและองค์กรหลายๆ องค์กร ที่ได้เข้าร่วมการเรียกร่องหรือผลักดัน หรือต่อรองกับอำนาจรัฐ ในระยะที่ผ่านมาเป็นหลัก

การปกครองส่วนท้องถิ่นและภาวะผู้นำ

ปัจจุบันบ้านปางป่าคามีการปกครองแบบส่วนท้องถิ่นเหมือนที่ผ่านมาในอดีตคือ มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำในหมู่บ้าน ในอดีตหมู่บ้านนี้เคยอยู่กับบ้านปางแหว หมู่ 3 แต่เมื่อมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นจึงได้แยกมาสังกัด หมู่ 8 บ้านปางป่าคา ตำบลแม่แรม แต่เมื่อมีการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นจึงได้มีการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ขึ้น จึงทำให้ในปัจจุบันหมู่บ้านแห่งนี้มีการปกครองโดยฝ่ายปกครองคือฝ่ายมหาดไทยหรือกลุ่มที่มีอำนาจการปกครองผ่านทางผู้ใหญ่บ้านและฝ่ายองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษายังมีการนับถือระบบอาวุโสตามประเพณี สังเกตจากการประชุมกลุ่มนอกจากในโบสถ์ที่ผู้นำทางศาสนาจะเป็นผู้นำนั้สการพระเจ้าในนั้การประชุมภายนอกจะต้องผู้ที่อาวุโสมากที่สุดซึ่งเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่เข้าร่วมประชุมทำการนั้สการขอพรจากพระเจ้าในช่วงเปิด และนำกล่าวขอบคุณพระเจ้าในช่วงปิดการประชุมที่ได้ทรงช่วงอำนวยพรให้แต่ละคนที่ได้มาเรียนรู้และแลกเปลี่ยนกัน ด้านระบบการปกครองของชุมชนเปลี่ยนไปตามสมัยมีความเป็นทางการมากขึ้นตามรูปแบบที่รับจากส่วนกลาง ในลักษณะการรวมอำนาจสู่ส่วนกลาง ซึ่งพบว่า ผู้นำหรือตัวแทนที่ได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งในลักษณะทางการ คือ สมาชิก อบต. และผู้ใหญ่บ้านจะมีบทบาททางด้านการเป็นตัวแทนหรือสื่อกลางระหว่างภาครัฐและเอกชนมากกว่าที่จะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทั้งหมดของหมู่บ้าน ซึ่งในการบริหารหรือการควบคุมภายในหมู่บ้านยังคงจะอาศัยวิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ภายในหมู่บ้านเป็นตัวกำหนดออกมาในรูปแบบของข้อตกลงร่วมกันมากกว่าการใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษร

พิธีกรรมที่สำคัญ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมสมัยใหม่ทำให้วัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากวิถีชีวิตของชนเผ่าปกากะญอเดิมอย่างเห็นได้ชัดกล่าวคือ ความเชื่อในเรื่องผี หรือการนับถือผี ที่ถูกลบเลือนไป เนื่องจากได้มีการเปลี่ยนแปลงและแนวคิดความเชื่อจากเดิมมานับถือศาสนาคริสต์ นิกายโปรเตสแตนต์แทน ซึ่งมีความเชื่อในเรื่องของพระเจ้า รวมถึงการลดความเชื่อเรื่องป่าพิธีกรรมเช่น ป่าสายสะคือ ป่าขุนห้วย และการเซ่นไหว้ผีด้วยหมูและไก่ ทั้งนี้สาเหตุหนึ่งเนื่องจาก สภาพของชุมชน เป็นสังคมที่มีความลำบากในการประกอบอาชีพ การเซ่นไหว้ผี มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก เช่น หมูหรือไก่ที่ใช้ไหว้ผี ต้องเป็นตัวที่เลี้ยงไว้หรือสืบเชื้อสายมาแต่เดิม หากไม่มีห้องจัดหาซื้อทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณรายจ่ายของครอบครัวโดยใช่เหตุสำหรับวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมที่ยังคงอยู่ของชุมชนที่เห็นเด่นชัด

นั่นก็คือ ภาษาซึ่งยังคงมีการใช้ภาษากะเหรี่ยงสกอว์ (ปกากะญอ) ในการพูดคุย แต่ในการเขียนจะใช้ภาษาไทยในการเขียน ดังนั้น จึงมีน้อยคนที่เขียนภาษาปกากะญอได้ และในคนรุ่นใหม่มักจะใช้คำศัพท์ที่เป็นภาษาพื้นเมือง ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศใช้ทับศัพท์คำหรือภาษาเดิมมากขึ้น ทำให้คนรุ่นใหม่เองก็ไม่ทราบคำศัพท์ที่เป็นภาษาปกากะญอดั้งเดิมทั้งหมดได้

รูปแบบ / วิธีการจัดการป่า

ในอดีตชาวบ้านจะมีการทำแนวกันไฟรอบพื้นที่หมุนเวียน เมื่อมีไฟไหม้ป่าเกิดขึ้นคนในหมู่บ้านก็จะช่วยกันดับไฟแต่ไม่มีกฎเป็นลายลักษณ์อักษร ทุกคนจะพร้อมใจกันทำด้วยจิตสำนึก และรู้คุณประโยชน์ของผืนป่าต่อการดำรงชีวิตของชุมชน (คณะกรรมการป่าชุมชนปางอิกา : 2542)

แต่เมื่อชุมชนต้องเผชิญกับปัญหาการถูกยึดพื้นที่ทำกิน เพื่อการปลูกป่าทำให้ชาวบ้านไม่มีที่ทำกิน ปริมาณน้ำเริ่มลดลงไม่เพียงพอต่อการทำนา คนในชุมชนต้องออกมารับจ้างใช้แรงงานในเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนมากที่สุดคือ จากการที่ทางราชการประกาศให้บริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านและที่ทำมาหากินของชาวบ้านแถบนี้เป็นเขตป่าอุทยานแห่งชาติโดยอาศัยอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย ตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมา สาเหตุเหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชุมชนกะเหรี่ยง (ปกากะญอ) บ้านปางป่าคา โดยเฉพาะด้านวิถีและการรับวัฒนธรรมจากสังคมเมือง แต่ในความเป็นปกากะญอยังมีความผูกพันจากการใช้ประโยชน์และดูแลป่าไม้ที่มีอยู่ในชุมชนให้มีความสมดุลได้เป็นอย่างดี หากคนนอก โดยเฉพาะภาครัฐที่ได้ใช้กฎหมาย และอำนาจที่มีอยู่มาใช้ในทางมิชอบ (สัมภาษณ์ : สมาชิก อบต. และผู้นำหมู่บ้าน, 2545)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 ได้มีสมาชิกของเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ (คกน.) ได้ขึ้นไปเยี่ยมเยือนชาวบ้านจากการบอกเล่ากันปากต่อปากในกลุ่มเกษตรกรถึงความเดือดร้อนของชาวบ้านปางอิกาที่ได้รับความเดือดร้อนจากการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับที่ทำกินและที่อยู่อาศัยเดิมของชาวบ้าน จนเกิดการบอกเล่าและซักถามถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนและเกิดการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งตัวแทนชาวบ้านได้เข้าปรึกษาแลกเปลี่ยนกับสมาชิก คกน. จากหมู่บ้านต่างๆ ที่ประสบปัญหาในลักษณะเดียวกัน หลังจากพบปะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหลายๆ ครั้งนั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และได้มีการร่วมประชุมปรึกษากันในหมู่บ้าน ทุกคนในชุมชนเห็นด้วยกับแนวทางการแก้ไขปัญหาของคน จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกำหนดระเบียบการจัดการป่าชุมชนขึ้น และร่วมผลักดันให้รัฐแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนโยบายปามีที่ดิน โดยการกันพื้นที่ป่าชุมชน ที่อยู่อาศัย ที่ทำกินออกจากเขตป่าอนุรักษ์ อีกทั้งรับรองสิทธิของชุมชนในการจัดการป่าอย่างยั่งยืน

สรุปสาเหตุการสูญเสียพื้นที่ป่าในบริเวณบ้านปางป่าคา (ข้อมูลพื้นฐานบ้านปางป่าคา, 2548) จึงประกอบด้วยสาเหตุสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การสัมปทานป่าไม้ ประมาณ 30 ไร่ ต่อปี
2. การทำไม้เถื่อน ประมาณ 50 ไร่ ต่อปี
3. ไฟป่า ประมาณ 10 - 20 ไร่ ต่อปี
4. การตัดไม้และปลูกไม้ทำลายป่า ประมาณ 65 - 80 ไร่ ต่อปี
5. การขยายพื้นที่ทำการเกษตร ประมาณ 35 - 70 ไร่ ต่อปี

กฎระเบียบป่าชุมชนบ้านปางป่าคา

กฎข้อห้ามของป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ

1. ห้ามบุคคลใดๆ เข้าไปตัดไม้ในเขตป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ ผู้ใดฝ่าฝืน จะถูกปรับไม่เกิน 500 บาท และให้ยึดเป็นของกลางของหมู่บ้าน
2. ห้ามบุคคลใดๆ เข้าไปล่าสัตว์ในเขตป่าอนุรักษ์ ผู้ใดฝ่าฝืน จะถูกปรับไม่เกิน 2,000 บาท
3. ห้ามเผาป่าในเขตป่าอนุรักษ์ ถ้าผู้ใดฝ่าฝืน จะถูกปรับไม่เกิน 500 บาท และส่งให้เจ้าหน้าที่ดำเนินคดีตามกฎหมาย

ข้อยกเว้นในเขตพื้นที่อนุรักษ์ต้นน้ำ

1. อนุญาตให้หาอาหาร เช่น กบ เขียด หนอน ไม้ ผักที่กินได้ แต่ให้อาพอควรห้ามเก็บเพื่อเอาไปขาย
2. อนุญาตให้อาปถิกกล้วยไม้ได้ แต่ต้องใช้ไม้สอยเอา ตัดที่โคนต้นไม้ได้
3. อนุญาตให้หาสมุนไพรที่จำเป็นมาใช้ได้ ห้ามเอามาขาย
4. อนุญาตให้เก็บลูกก่อ เห็ด มากิน มาขายได้ เพราะไม่สร้างความเสียหายให้กับสภาพป่า
5. อนุญาตให้อาไม้แห้งที่ตายแล้วได้ แต่ต้องแจ้งคณะกรรมการทราบก่อนทุกครั้ง

กฎข้อห้ามของไฟป่า

1. ต้องมีการประชุมชี้แจงชาวบ้านให้เห็นโทษของไฟป่า
2. เมื่อเกิดไฟไหม้ป่าขึ้นให้เรียกประชุมชาวบ้านให้ช่วยดับไฟป่า
3. ช่วยกันสอดส่องไม่ให้เกิดไฟป่า
4. ถ้าผู้ใดจะทำการเผาไร่ให้แจ้งคณะกรรมการทราบก่อนทุกครั้ง

กฎเกณฑ์และข้อห้ามของป่าใช้สอย

1. ทุกครั้งที่ชาวบ้านจะตัดไม้ใช้เองจะต้องแจ้งให้คณะกรรมการให้ทราบก่อน เพื่อจะได้จัดบันทึกทุกครั้ง การอนุญาตแล้วแต่คณะกรรมการจะอนุญาตแต่ละครั้งเป็นรายกรณี
2. ห้ามตัดไม้ในเขตพื้นที่ป่าใช้สอยขายให้บุคคลภายนอก ถ้าผู้ใดฝ่าฝืน จะถูกปรับตั้งแต่ไม่เกิน 5,000 บาท แล้วยึดของกลางเป็นของชาวบ้าน
3. ในวันสำคัญให้ช่วยกันปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ป่าใช้สอย

กฎเกณฑ์และข้อห้ามของพื้นที่สำหรับการเกษตร (พื้นที่ทำกิน)

1. ห้ามขยายพื้นที่ทำกินเพิ่มเติม ผู้ใดฝ่าฝืนปรับไร่ละ 5,000 บาท
2. ห้ามเปิดพื้นที่ทำกิน นอกเขตพื้นที่รับผิดชอบหมู่บ้าน
3. จัดให้มีการประชุมชาวบ้านทุกเดือน

การประกอบอาชีพ

จากการสอบถามชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตั้งแต่อดีต พบว่า เมื่อชาวบ้านอพยพมาอยู่ใหม่ๆ มีการเลี้ยงชีพด้วยการหาของป่าซึ่งบางส่วนจะนำไปขายและมีการพักค้างแรมเพื่อทำไร่เพาะปลูกพืชซึ่งส่วนใหญ่ คือ ข้าวและข้าวโพด (ข้าวสาลี) เมื่อกรมป่าไม้มีการสัมปทานป่าไม้ ชาวบ้านในหมู่บ้านหลายคนได้รับจ้างขนไม้และลากไม้ เมื่อจำนวนประชากรในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น และที่ดินที่มีอยู่ในครอบครองเริ่มไม่พอเพียงประกอบกับสภาพที่มีคมนาคมสะดวกมากขึ้น และมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้เขตอำเภอเมืองแม่ริม เกิดแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมากมาย ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงเดินทางออกมานอกหมู่บ้านเพื่อรับจ้างเป็นลูกจ้างตามที่สถานที่ท่องเที่ยวที่รองรับนักท่องเที่ยวเหล่านั้น และเป็นลูกจ้างบริษัทร้านค้าต่างๆ ในอำเภอแม่ริม และอำเภอใกล้เคียง ทำให้รายได้ส่วนใหญ่ของหมู่บ้านในปัจจุบัน มาจากการรับจ้างโดยเฉลี่ยแล้วภายในแต่ละครัวเรือนจะมีสมาชิกในครอบครัวออกไปรับจ้างนอกหมู่บ้านครัวเรือนละ 1 คนเป็นอย่างน้อย ในขณะที่ในหมู่บ้านมีอาชีพหลักคือ ทำนา ประมาณ 15-17 ครัวเรือน มีอาชีพค้าขาย 2-4 ครัวเรือน เท่านั้น เมื่อว่างเว้นจากการทำนาผู้ชายมักจะนิยมออกมารับจ้างข้างนอก ฝ่ายหญิงบางส่วนจะรับจ้างบางส่วนจะเลี้ยงโค กระบือ บางส่วนจะปักผ้าและทอผ้าอยู่กับบ้าน

ส่วนรายได้ที่เป็นรายได้หลักของชุมชนที่ได้จากการรับจ้างข้างนอกทั้งรับจ้างขนหรือตัดหญ้าให้ข้างตามปางช้าง การเป็นแม่บ้านทำความสะอาด การรับจ้างดูแลสวนหญ้า การเป็นพนักงานเติมน้ำมัน และบางรายได้รับจ้างทำไม้เพื่อนำมาสร้างบ้านในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ที่สร้างบ้านไม่มีเวลาวาง หรือความชำนาญในการทำไม้ เป็นต้น ซึ่งการรับจ้างนั้นชาวบ้านมองว่าสร้าง

รายได้รายวันที่แน่นอนมากกว่าทำงานภาคการเกษตร คือจะมีรายได้ อยู่วันละ 100-250 บาท ตามลักษณะของงาน แต่หากวันไหนที่ขาดหรือไม่ได้ไปรับจ้างก็จะไม่มีรายได้ในวันนั้นๆ

จากการสำรวจข้อมูลในชุมชน ชาวบ้านเกือบทุกครัวเรือนจะมีหนี้สิน คือตั้งแต่ระดับไม่ถึงหนึ่งร้อยบาท จนกระทั่งประมาณ 30,000 บาท หนี้สินที่มีมูลค่าน้อยนั้นส่วนใหญ่เป็นการหยิบยืมจากเพื่อนบ้านหรือญาติ รวมทั้งการซื้อของในระบบเงินเชื่อจากร้านค้าในหมู่บ้าน ที่มาของหนี้สินประการต่อมาคือ การกู้ยืมเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนของบุตรหลาน เช่น ค่ารถเดินทาง ค่าหนังสือ เครื่องแต่งกาย ค่าวัสดุอุปกรณ์การเรียน ฯลฯ ส่วนที่มากที่สุดทำให้เกิดหนี้สินจำนวนมากๆ นั้น เกิดจากการกู้เงินมาหรือการซื้อของในระบบเงินผ่อน เช่น มอเตอร์ไซค์ โทรทัศน์ หรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ แหล่งกู้ยืมที่สำคัญคือ กองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน เช่น กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.) กองทุนหมู่บ้านละหนึ่งล้านบาท กองทุนคนรักป่า โครงการนำร่องเกษตรยั่งยืน เป็นต้น สำหรับการกู้เงินนอกระบบหรือกู้จากภาคธุรกิจ โดยตรงจะมีน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่จะขาดหลักทรัพย์ในการค้ำประกันทั้งในส่วนของผู้กู้และผู้ค้ำประกัน รวมถึงการไม่กู้ เนื่องจากกลัวที่จะไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้ได้อีกด้วย

สภาพปัญหาของชุมชน

ปัญหาทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

ความเหลื่อมล้ำทางด้านสังคมวัฒนธรรม การศึกษาและคุณภาพชีวิตระหว่างชุมชนเมืองกับชุมชนชนบท โดยเฉพาะชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขายังมีอยู่ ทำให้เกิดการแบ่งชนชั้น การดูถูก การเอารัดเอาเปรียบ การใช้กฎหมายอย่างไม่ถูกต้อง ของผู้รู้กฎหมาย ยังมีให้พบเห็นอยู่ทั่วไป สิ่งที่ชาวบ้านทวงถามถึงคือ ทำไมสิทธิของคนไทยถึงไม่เท่าเทียมกัน การเป็นชาวไทยภูเขาที่ถูกมองว่าเป็นตัวการทำลายต้นน้ำลำธาร เป็นผู้ผลิตยาเสพติด และเป็นการสร้างปัญหาหรือผลกปัญหาให้กับรัฐในกรณีที่มีการรวมตัวเรียกร้องสิทธิที่เขาควรจะได้กลับถูกมองว่าเป็น “มือบ” รับจ้าง สังคมชั้นสูงได้เคยเหลียวมองกลับมาดูพวกเขาในสภาพที่เป็นจริงบ้าง หรือไม่นอกจากนี้ แก้อื่นๆ ในห้องแอร์ แล้วมองดูพวกเขาทางแผนที่ว่ามีทำเลที่ตั้งอยู่ ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่ง สภาพพื้นที่เป็นอย่างไร น่าจะพัฒนาตรงไหน เอาโครงการอะไรไปให้ดี จะให้เขาลงคะแนนให้จะทำอย่างไรแล้วกำหนดนโยบายลงมาให้ โดยไม่ได้ถามความสมัครใจหรือแม้แต่การพิจารณาสิ่งการใดๆ ก็อาศัยเพียงข้อมูลจากแผนที่และหนังสือรายงานที่ระดับล่างทำขึ้นไป โดยไม่มีการตรวจสอบข้อเท็จจริง ไม่มีการสำรวจสภาพจริง ซึ่งจากการที่ชาวบ้านได้เรียนรู้ผ่านการพบปะกับกลุ่มที่ประสบปัญหาที่คล้ายๆ กันนี้ ทำให้เขาพบว่า สิทธิหลายๆ ประการที่คนไทยพึงจะได้รับตาม

รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนนี้ หลายด้านได้ขาดหายไป หายไปไหน? นี่เป็นสิ่งที่ยังรอคำตอบจากกลุ่มคนไทยกลุ่มหนึ่งที่ชาวพื้นราบเรียกว่า “ชาวไทยภูเขา”

บ้านปางป่าคามีหมู่บ้านชาวเขาอีกชุมชนหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละช่วงเวลา กล่าวคือ ได้รับค่านิยมทางด้านวัตถุจากสังคมเมืองอย่างต่อเนื่อง ได้รับวัฒนธรรมการแต่งกายแบบตะวันตกเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมดั้งเดิม ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากภาครัฐ ได้รับวัฒนธรรมทางด้านภาษาอื่น คือภาษาพื้นเมือง และภาษาอังกฤษ ซึ่งการได้รับวัฒนธรรมจากภายนอกนี้เป็นสิ่งที่ เป็นบวกและลบต่อชุมชน คือ ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายมากขึ้นแต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนเดิมเลือนหายไป ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนี้ เกิดจากกระบวนการเผยแพร่ การซึมซับ การดูดซับ การนำเข้า การแทนที่หรือแม้แต่การยึดยึดคติทริบรี โภคนิยมเข้าสู่ท้องถิ่นผ่านทางสื่อต่างๆ เป็นต้น แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมจะยังคงมีต่อไปสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะด้านอิทธิพลของสังคมเมืองที่จะเข้าแทนที่วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 1 ปฏิทินการเก็บหาของป่าของบ้านปางป่าคา

ประเภทของป่า	ช่วงเวลา	แหล่งเก็บหา
พื้น (ไม้แห้ง)	ตลอดปี	บริเวณรอบๆบ้าน ไร่หมุนเวียน บางครั้งเก็บหาบริเวณห่างจาก บ้านประมาณ 1 กิโลเมตร
เห็ด เห็ดโคนปลวก เห็ดดอบ เห็ดโคน เห็ดชาง เห็ดไข่ห่าน เห็ดหอม/เห็ดหล่ม เห็ดข้าวตอก เห็ดขมื่น เห็ดแล้ง	หน้าฝน (ออก 3 วัน) พ.ค. ก.ย. ส.ค. ก.ค. ส.ค. หน้าฝน พ.ค. หลังฝนไร่ประมาณ 7 วัน ก.ค.	จอมปลวก ป่าเหล่าเทอ ป่าไผ่ ไร่หมุนเวียน เส้าอเบ๊ะ ป่าพะ ทั่วไป ไร่หมุนเวียน ไร่หมุนเวียน เส้าอเบ๊ะ
หน่อไม้	เม.ย. – ก.ค.	ป่าไผ่
ผักป่า ผักหนาม ผักกูด ผักหวาน ผักชะอม ผักป่า มะกอก	เม.ย. ฤดูแล้ง เม.ย. ตลอดปี เม.ย. มี.ค. พ.ย.	ตามลำห้วย ตามลำห้วย ป่าพะ/ลำห้วย ป่าพะ ป่าข้างบ้าน ข้างลำห้วย/ไร่หมุนเวียน ป่าข้างบ้าน
ผึ้ง	เม.ย.	ทั่วไป
สัตว์น้ำ	ช่วงฤดูร้อน หากันมากที่สุด	ตามลำห้วยต่างๆ ในป่า
จิงหรีด	พ.ย.	ทั่วไป
ด้วง	ก.ย.	ทั่วไป
กิ้งก่า	ก.ย.	ทั่วไป
นก	ก.ย.	ทั่วไป

ตารางที่ 2 กิจกรรมการดูแลป่าของบ้านปางป่าคา

กิจกรรมที่ทำร่วมกันในรอบปี	ระยะเวลา												หมายเหตุ
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
1. การบวชป่าและสืบชะตาป่า		↔											12-13 ก.พ.
2. ทำแนวกันไฟ ยาว 32 กม. กว้าง 4 ม.		↔	→										ตามความเหมาะสม
3. ดับไฟป่า	←											→	ทุกครั้งเมื่อเกิดไฟป่า
4. จัดเวรเดินสำรวจไฟระวัง ไฟป่า		↔	→										ตามความเหมาะสม
5. ประชุมแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น - ให้ความรู้	←											→	เดือนละ 1 ครั้ง
6. ปลูกป่าทดแทน	←											→	ตามความเหมาะสม

ตารางที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่า และที่ดินของบ้านปางป่าคา

พื้นที่	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
การดูแลป่า		ทำแนวกันไฟ ↔ ดับไฟป่า										ดับไฟป่า ↔
ที่นา/ที่ปลูกข้าว					หว่านข้าว	ไถนาและ ปักคันนา	ปลูกข้าว/ ถางคันนา	ถางคันนา/ กำจัดวัชพืช	ดูแลน้ำ/ กำจัดวัชพืช	เริ่มเก็บ เกี่ยว	เก็บเกี่ยว/ ขนข้าว/ขน ฟางข้าว	เผาต่อ/ ซังข้าว
ที่นาปลูกถั่วเหลือง	ปลูก/ ปลูกซ่อม	เอา น้ำเข้า/ดูแล น้ำ	กำจัดวัชพืช	เก็บเกี่ยว							เตรียมที่ดิน	คัดเมล็ด พันธุ์/ปลูก
ที่ดอน/ข้าวไร่	สำรวจ ความ พร้อม พื้นที่	ถางไร่	ทำแนวกัน ไฟ/เผาไร่	ปล่อยทิ้งไว้	หยอดข้าว+ ธัญพืช+ พืชผัก	ถอนหญ้า/ กำจัดวัชพืช	ถอนหญ้า/ กำจัดวัชพืช	ปล่อยข้าว เติบโต	เก็บเกี่ยว	เก็บเกี่ยว	พักดิน/ ปล่อยทิ้ง ร้าง	พักดิน/ ปล่อยทิ้ง ร้าง
ที่ดอน/สวนไม้ผล				เก็บ ลื่นจี่/ ปลูกกล้วย	เก็บ ลื่นจี่/ ปลูก มะละกอ	เก็บมะม่วง	เก็บลำไย	ดูแล	ดูแล	เก็บส้มโอ	ดูแลสวน	ดูแลสวน
ที่สูง/พื้นที่ป่าลำห้วย	ใช้ประโยชน์จากป่า คือ ปล่อยสัตว์เลี้ยงเข้าป่าตลอดปี ใช้น้ำทำการเกษตร เก็บสมุนไพรบำรุง หาเปลือกไม้มาซ่อมผ้า ตัดไม้มาสร้างบ้านเรือน สร้างคอกสัตว์ ตัดไม้ไปเผาจักสาน เครื่องใช้ หาของป่ากินและขาย เช่น หัวปลี มะเขือพวง ผักถูด ผักหนาม ผักหวาน กระชายป่า หนอไม้ต่างๆ เห็ดฯ เหือก มัน สัตว์ป่า เช่น นก ไก่ป่า อีเห็น บ่าง คูน ผึ้ง ต่อ หมูป่า หาดสัตว์น้ำ เช่น กบ เขียด ปู ปลา เต่า ลูกอ๊อด ฯลฯ วนเวียนตามฤดูกาลตลอดปี											

ผลการศึกษาและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านปางป่าคายังมีการนับถือระบบ
 อาวุโสตามประเพณี สืบเนื่องจากการการประชุมกลุ่ม นอกจากนี้ในโบสถ์ที่ผู้นำทางศาสนาจะเป็นผู้นำ
 นมัสการพระเจ้านั้นการประชุมภายนอกจะต้องให้ผู้ที่อาวุโสมากที่สุดซึ่งเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ที่เข้าร่วม
 ประชุมทำการนมัสการของพรจากพระเจ้าในช่วงเปิด และนำกล่าวขอบคุณพระเจ้าในช่วงปิดการ
 ประชุมที่ได้ทรงช่วยอำนวยพรให้แต่ละคนได้มาร่วมเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนกันตามความเชื่อของคน
 ในชุมชนเอง ด้านระบบการปกครองของชุมชนเปลี่ยนไปตามสมัยมีความเป็นทางการมากขึ้นตาม
 รูปที่รับจากส่วนกลาง ในลักษณะการรวมอำนาจสู่ส่วนกลาง ซึ่งพบว่า ผู้นำหรือตัวแทนที่ได้รับการ
 คัดเลือกและแต่งตั้งในลักษณะทางการ คือ สมาชิก อบต. และผู้ใหญ่บ้านจะมีบทบาททางด้านการ
 เป็นตัวแทนหรือสื่อกลางระหว่างภาครัฐและเอกชนมากกว่าที่จะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทั้งหมดของ
 หมู่บ้าน ซึ่งในการบริหารหรือการควบคุมภายในหมู่บ้านยังคงจะอาศัยวิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรม
 ประเพณี ภายในหมู่บ้านเป็นตัวกำหนดออกมาในรูปแบบของข้อตกลงร่วมกันมากกว่าการใช้
 กฎหมายลายลักษณ์อักษร โดยมีรายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้านและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

4.2 ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ที่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้ระหว่าง 1,001 – 5,000 บาทต่อเดือน จะแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	52	52
หญิง	48	48
รวม	100	100.0
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	16	16
25 - 30 ปี	12	12
31 - 35 ปี	24	24
35 ปีขึ้นไป	48	48
รวม	100	100.0
อาชีพ		
ทำนา	4	4
ทำสวน พืชผัก	18	18
รับจ้างทั่วไป	66	66
หาของป่า	0	0
เลี้ยงสัตว์	0	0
ค้าขาย	8	8
รับราชการ	2	2
ว่างงาน	2	2
รวม	100	100.0

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
รายได้		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	18	18
1,001-5,000 บาท	74	74
5,001-10,000 บาท	6	6
10,000 บาทขึ้นไป	2	2
รวม	100	100.0

เพศ ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ร้อยละ 4 (ดังตารางที่ 4) เนื่องจากเพศชายเป็นกลุ่มของหัวหน้าหรือผู้นำครอบครัว และเป็นผู้ที่มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกรเก็บข้อมูล และเพศหญิงร้อยละ 48 เนื่องจากกรณีที่ผู้ชายออกไปทำงานนอกบ้านหรือเสียชีวิตแล้ว ซึ่งในชุมชนงาแมงส่วนใหญ่จะยังคงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมคือผู้ชายเป็นผู้นำและเป็นช่างทำหน้าของครอบครัวแม้ในปัจจุบันในการทำมาหากินของครอบครัวจะเป็นในลักษณะช่วยเหลือกันทั้งผู้ชายและผู้หญิง เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจที่ต้องช่วยเหลือกันมากขึ้น

อายุ ข้อมูลการกระจายของอายุแบ่งตามช่วงชั้นพบว่า อายุของกลุ่มตัวอย่างกระจายอยู่ในกลุ่มอายุมากกว่า 35 ปี มากถึงร้อยละ 48 ดังตารางที่ 1 นอกจากนั้นกระจายอยู่ในกลุ่มอื่นๆ การที่กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วงอายุมากกว่า 35 ปี เป็นกลุ่มใหญ่ เพราะส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัวและเป็นกลุ่มที่เป็นผู้นำครอบครัวซึ่งอาจเป็นชายหรือหญิงก็ได้

อาชีพ จากตารางที่ 1 ส่วนใหญ่ชุมชนบ้านปางป่าคาประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 66 รองลงมา คือ ทำสวน ทำไร่ ร้อยละ 18 ค้าขาย ร้อยละ 8 ทำนา ร้อยละ 4 รับราชการ ร้อยละ 2 และว่างงาน ร้อยละ 2

รายได้ จากผลการวิเคราะห์ พบว่า รายได้ต่อเดือนของชุมชนบ้านปางป่าคา จะอยู่ระหว่าง 1,001 – 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 74 ซึ่งเป็นรายได้จากการรับจ้าง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 5 ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
1-20 ปี	22	22
21-30 ปี	12	12
31 ปีขึ้นไป	66	66
รวม	100	100.0

ระยะเวลาที่อยู่อาศัย การวิเคราะห์ความยาวนานที่อาศัยอยู่ในชุมชน เพื่อที่จะได้ทราบว่า หากเป็นผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนมายาวนาน ก็จะมีความรักและหวงแหนท้องถิ่นและชุมชนที่อาศัยอยู่ จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่อาศัยในหมู่บ้านปางป่าคา ในระยะเวลา 31 ปีขึ้นไป มีจำนวนถึงร้อยละ 66 ดังตารางที่ 5 เนื่องจากผลกระทบจากไฟป่ามีผลโดยตรงต่อการดำเนินชีวิต เช่น การทำลายป่าไม้ในชุมชน การทำลายพื้นที่เกษตรกรรมของชาวบ้านเอง เป็นต้น ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนมานานมากกว่า 35 ปีขึ้นไป ที่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการควบคุมไฟป่าเป็นอย่างดี เนื่องจากชุมชนมีระบบสายสัมพันธ์ด้านเครือญาติเป็นรากฐานที่เข้มแข็งของชุมชนอยู่และเชื่อมโยงถึงกัน ในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันตามวิถีพื้นบ้าน มีการเคารพในระบบอาวุโสตามจารีตที่สืบทอดต่อกันมา ระบบความสัมพันธ์ตรงนี้ที่ช่วยดึงสมาชิกให้เข้ามาช่วยกันในการรักษาพื้นที่ป่าของชุมชนเอาไว้ หนึ่งในวิธีการรักษานั้นก็คือการช่วยกันป้องกันไฟป่านั่นเอง ซึ่งนับตั้งแต่การไม่จุดไฟเผาป่าไปจนถึงการร่วมกันสร้างแนวกันไฟ และการช่วยกันดับไฟป่า

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟป่า

การเกิดไฟป่าที่ผ่านมามีมากขึ้นในป่าเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย หรือในเขตป่าติดกับชุมชนและพื้นที่ทำกิน และส่วนใหญ่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบคือหน่วยงานของรัฐ เช่น หน่วยควบคุมไฟป่าในพื้นที่นั้นๆ ในการควบคุมไฟป่าจึงต้องให้ชาวบ้านในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการควบคุมไฟป่า และการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการควบคุมไฟป่า รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับโทษและประโยชน์ของไฟป่ากับชุมชน และที่มาของความรู้ที่ชาวบ้านได้รับได้มาจากหลายทางดังนี้

1.1 ชาวบ้านปางป่าคาได้รับความรู้ ความเข้าใจในการควบคุมไฟฟ้าจากหน่วยงานของรัฐเป็นส่วนใหญ่โดยผ่านทางผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นตัวแทนชุมชนในการรับนโยบายจากภาครัฐ นอกเหนือจากความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยมีพนักงานประชาสัมพันธ์ไฟฟ้าเข้าพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจเรื่องไฟฟ้ากับชาวบ้านเป็นประจำ และในช่วงเดือน มกราคม – เมษายนของทุกปี จะเข้าหมู่บ้านเดือนละ 2 – 3 ครั้ง โดยมีการร่วมกิจกรรมทำแนวกันไฟระหว่างเจ้าหน้าที่ไฟฟ้ากับชาวบ้าน เพราะเป็นช่วงหน้าแล้งซึ่งจะเกิดไฟป่าบ่อยครั้ง มีการอบรมอาสาสมัครป้องกันไฟฟ้าโดยเชิญตัวแทนของหมู่บ้านต่าง ๆ หมู่บ้านละ 2 – 3 คนเข้าร่วมอบรมฯ เพื่อให้เกิดการขยายต่อความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าให้คนในหมู่บ้านของตนเองเพิ่มขึ้น

1.2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าของชาวบ้านปางป่าคา มี 2 ด้าน คือ

1.2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้า ในด้านที่เป็นประโยชน์ชาวบ้านปางป่าคาเห็นว่าไฟฟ้ามีประโยชน์ในการทำให้เกิดการโล่งเตียนเร็วขึ้น เพื่อลงมือเพาะปลูกพืชผลผลิตชนิดใหม่ ไฟฟ้ายังช่วยให้เห็นมีการเจริญเติบโตงอกเพิ่มขึ้น และยังช่วยในการล่าสัตว์ด้วย

1.2.2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าในด้านที่เป็นโทษ ชุมชนบ้านปางป่าคาเห็นว่าไฟฟ้าในปัจจุบันเกิดจากมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ และมักมีความรุนแรงทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและพืชผลทางการเกษตรที่เป็นอาชีพหลักของชุมชนบ้านปางป่าคา

ตารางที่ 6 ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้า

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้า	ถูกต้อง		ไม่ถูกต้อง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ไฟฟ้า คือ ไฟที่เกิดจากสาเหตุใดก็ตามแล้ว ลุกลามโดยอิสระไม่มีการควบคุม	92	92	8	8
2. สาเหตุของไฟฟ้าส่วนใหญ่เกิดจากธรรมชาติ เกิดจากฟ้าผ่า อากาศร้อนมากๆ ต้นไม้เสียดสีกันทำให้เกิดไฟลุกลาม	30	30	70	70
3. สาเหตุของไฟฟ้าส่วนใหญ่เกิดจากมนุษย์ ไม่ระมัดระวังในการดับไฟที่จุดขึ้นมาใช้ในป่า	96	96	4	4
4. การที่ประชาชนเผาป่าเพื่อประโยชน์ต้องการให้เห็ดงอกเพิ่มขึ้น	90	90	10	10
5. การที่ประชาชนเผาป่าเพื่อประโยชน์ต้องการให้หญ้าเพิ่มขึ้นเพื่อเลี้ยงสัตว์	82	82	18	18
6. การที่ประชาชนเผาป่าเพื่อประโยชน์ต้องการให้พื้นที่โล่งเตียนเร็วขึ้น	96	96	4	4
7. ไฟป่าก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ	100	100	0	0
8. ต้นไม้เล็กถูกทำลายไม่สามารถเจริญเติบโตได้	100	100	0	0
9. ไฟป่าทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์	100	100	0	0
10. ประชาชนในหมู่บ้านสามารถช่วยป้องกันไฟป่าโดยให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐควบคุม แจ้งเหตุ และช่วยกันดับไฟฟ้าไม่ให้ลุกลาม	94	94	6	6
11. การถางป่าเป็นช่องทางกว้างๆจะช่วยให้การป้องกันการลุกลามของไฟฟ้า	90	90	10	10
12. ไฟป่าสามารถจำแนกได้ตามลักษณะของเชื้อเพลิงที่ถูกเผาไหม้ได้ 3 ชนิด คือ ไฟได้ดิน ไฟผิวดิน ไฟเรือนยอด	64	64	36	36
13. ไฟป่าเกิดได้ตลอดทั้งปี	32	32	68	68
14. ไฟป่าทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ ปราศจากแร่ธาตุ	52	52	48	48
15. ไฟป่าช่วยให้ต้นไม้บางชนิดแตกหน่อใหม่ได้	86	86	14	14

จากการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างนั้นอยู่ในระดับที่มีความรู้มาก ส่วนความรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้มากเป็นความรู้ที่กลุ่มตัวอย่างได้กระทำอยู่ หรือเป็นความรู้ที่อยู่ใกล้ตัวของกลุ่มตัวอย่างเอง ส่วนความรู้ที่เป็นเชิงวิชาการนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มักไม่ค่อยรู้ไม่เข้าใจเท่าที่ควร จึงทำให้ได้คะแนนน้อย เช่น ไฟป่าทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ ปราศจากแร่ธาตุ ซึ่งเป็นคำถามที่เป็นทางการทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคำถามไม่ได้ คะแนนที่กลุ่มตัวอย่างได้อยู่ระหว่าง 11-15 คะแนน แต่ก็มีกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยที่ได้คะแนนอยู่ระหว่าง 0-10 คะแนน ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง เด็ก หรือผู้ชรา จึงไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมในการควบคุมไฟป่า ส่วนใหญ่จะอยู่กับบ้าน โดยให้ผู้ที่ทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมแทน แต่ในภาพรวมชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟป่าเป็นอย่างดีจากที่ได้ร่วมมือกับหน่วยงานควบคุมไฟป่าในกิจกรรมเกี่ยวกับการควบคุมไฟป่า ดังงานศึกษาของ สันจิตา กาญจนพันธ์ (2540) ศึกษาโครงการทดลองความร่วมมือในการจัดการป่าระหว่างชุมชนกับรัฐ โดยมีวัดเป็นสื่อกลางที่จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าความเข้มแข็งของชุมชนมีอิทธิพลต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการป่า และรัฐควรลดบทบาทในการเป็นผู้นำลงมาเป็นผู้ให้คำแนะนำและสนับสนุน แต่หากพลังชุมชนไม่เข้มแข็ง รัฐต้องเพิ่มบทบาทในการสนับสนุนมากขึ้น และพื้นที่ของหมู่บ้านงาแมงมักเกิดไฟป่าประจำทุกปี และชาวบ้านมีระบบการจัดการป่าชุมชนเป็นทุนเดิมมาก่อนแล้ว และมีการทำระบบเกษตรกรรมที่มีพื้นที่ติดกับป่า ซึ่งต้องมีการทำแนวกันไฟป้องกันมิให้ไฟเข้ามาลุกลามพื้นที่ทำกินของตนเอง และพื้นที่การเกษตรเหล่านี้ไม่มีเอกสารสิทธิ์ครอบครองอย่างถูกต้อง แต่ชาวบ้านรับรู้ตามประเพณีว่าเป็นที่ของใครบ้างในชุมชน ดังนั้น จึงมีการสร้างแนวกันไฟป้องกันไฟลามเข้าพื้นที่คนอื่นและพื้นที่ป่า และป้องกันไฟที่ลุกลามจากพื้นที่ที่จะเข้ามาในเขตพื้นที่ป่าและพื้นที่ของคนอื่นๆ ซึ่งไฟป่าส่วนใหญ่เกิดจากชาวบ้านหมู่บ้านอื่นที่อยู่พื้นที่ติดต่อกันและไฟป่ามักทำลายพื้นที่การเกษตร สวนไร่นา เป็นต้น

ตารางที่ 7 ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้า

ระดับความรู้ ความเข้าใจ	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้น้อย	6	6
ความรู้ปานกลาง	16	16
ความรู้มาก	78	78
รวม	100	100.0

จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้าเป็นอย่างดีมีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 78 รองลงมาเป็นความรู้ปานกลาง ร้อยละ 16 และความรู้น้อย ร้อยละ 6 (ดังตารางที่ 7) เพราะชุมชนประสบเหตุไฟฟ้าเป็นประจำทุกปีและไฟฟ้ามีผลต่อผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของชุมชน และจากการประชาสัมพันธ์ไฟฟ้าและการออกปฏิบัติการดับไฟฟ้าของหน่วยควบคุมไฟฟ้าของรัฐ ทำให้ชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องไฟฟ้าเป็นอย่างดี ในส่วนของจำนวนผู้มีความรู้ความเข้าใจปานกลางเนื่องจากส่วนใหญ่มักเป็นผู้หญิงที่เป็นแม่บ้าน และผู้สูงอายุ ซึ่งไม่ค่อยได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้า ส่วนระดับผู้มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางคือ กลุ่มเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาเล่าเรียนในตัวเมืองที่ไม่ค่อยได้อยู่ในชุมชน จึงไม่ค่อยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้ามากนัก และไม่ค่อยพบเห็นการเกิดไฟฟ้าด้วยตนเอง

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้า

ชุมชนบ้านปางป่าคามีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไฟฟ้าจากกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านมากที่สุดถึงร้อยละ 52 รองลงมาเป็น อาสาสมัครป้องกันไฟฟ้า ร้อยละ 20 ดังตารางที่ 8 เนื่องจากผู้ใหญ่บ้านปางป่าคาได้เข้าเป็นตัวแทนของชุมชนในการประสานงานระหว่างรัฐกับชุมชนในการควบคุมไฟฟ้า ดังนั้น จึงมีการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไฟฟ้าเป็นประจำ เนื่องจากชุมชนมีการติดต่อประสานงานและใกล้ชิด และให้ความเชื่อถือผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นตัวแทนหมู่บ้านในการเป็นคนประสานงาน แก้อุปสรรค ตัวแทนชุมชนในการติดต่อประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ

ที่มาของการกระจายของข้อมูลข่าวสาร

เมื่อพิจารณาประเภทของแหล่งข้อมูลข่าวสารเรื่องไฟฟ้าที่กลุ่มประชาชนได้รับรู้ ข่าวสารข้อมูลเรื่องไฟฟ้า ซึ่งรวมถึงด้านการรณรงค์เพื่อป้องกันไฟฟ้าผ่านเครื่องมือที่ใช้ในการเผยแพร่ข่าวสารหรือการรณรงค์ป้องกันไฟฟ้าที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากสามารถทำได้รวดเร็ว มีความครอบคลุมทั่วถึงสามารถเข้าถึงชุมชน ทำให้ชุมชนได้รับรู้ถึง เหตุ ภัย และการป้องกันไฟฟ้า คือ เอกสารของทางราชการ และป้ายรณรงค์อื่นๆ ในหมู่บ้านมากที่สุดถึงร้อยละ 54 รองลงมา เป็นป้ายประชาสัมพันธ์ของทางราชการในหมู่บ้าน ร้อยละ 32 แสดงว่าสื่อดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้า ดังนั้นรัฐบาลจึงควรใช้สื่อประเภทต่างๆ ร่วมกันเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมป้องกันและควบคุมไฟฟ้าให้มากที่สุด (ดูตารางที่ 8 ประกอบ)

ตารางที่ 8 การกระจายของข้อมูลข่าวสาร

การกระจายของข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
สื่อบุคคล		
เจ้าหน้าที่ป่าไม้ในพื้นที่	2	2
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	52	52
สมาชิกในครอบครัว	4	4
ผู้นำชุมชน	12	12
อาสาสมัครป้องกันไฟฟ้า	20	20
เพื่อนบ้าน	10	10
รวม	100	100.0
สื่อสารมวลชน		
หนังสือพิมพ์	8	8
ป้ายประชาสัมพันธ์ของทางราชการในหมู่บ้าน	32	32
เอกสารของทางราชการ ใบปลิว ป้ายรณรงค์	54	54
จากผู้นำชุมชน	6	6
รวม	100	100.0

ตารางที่ 9 ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้า

ความถี่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับเป็นประจำ	54	54
บางครั้ง	32	32
นานๆ ครั้ง	14	14
รวม	100	100.0

จากการศึกษาพบว่า การที่กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นประจำมีจำนวนมากที่สุดถึง ร้อยละ 54 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นบางครั้งมี ร้อยละ 32 และกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข้อมูลข่าวสารนานๆ ครั้งมี ร้อยละ 14 กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นประจำเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างนั้นมีการเข้าร่วมประชุมประจำเดือนในหมู่บ้านเป็นประจำ โดยกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเป็นสื่อกลางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางหน่วยงานของภาครัฐ

ดังนั้นผู้นำชุมชนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สามารถบอกถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในชุมชนนั้นๆ ว่ามีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากน้อยเพียงใด และสม่ำเสมอหรือไม่ ถ้าผู้นำชุมชนมีการติดต่อประสานงานกับทางหน่วยงานภาครัฐอย่างสม่ำเสมอก็จะสามารถทำให้อุณหภูมิชุมชนนั้นๆ ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ จากทางหน่วยงานภาครัฐนั้นได้ และสามารถนำมาถ่ายทอดสู่ชุมชนให้ทุกคนในชุมชนมีความเข้าใจและปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีการส่งต่อข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่ได้รับจากทางเจ้าหน้าที่รัฐให้ชุมชนได้รับทราบเป็นประจำ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟฟ้า

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมคิด และวางแผนในการควบคุมไฟฟ้า การประเมินผลของกิจกรรมควบคุมไฟฟ้า การร่วมอบรมป้องกันอาสาสมัครป้องกันไฟฟ้า การแจ้งเหตุไฟไหม้ไฟฟ้า การอาสาสมัครตรวจหาไฟฟ้า ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมปานกลาง เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวเป็นการดำเนินงานของหน่วยงานควบคุมไฟฟ้าใน ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ไฟฟ้าจะเป็นผู้ดำเนินการกระบวนกรดังกล่าว นอกจากนี้ชาวบ้านบางส่วนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมควบคุมไฟฟ้าเป็นกลุ่มที่มารับจ้างชั่วคราวในหน่วยควบคุมไฟฟ้าในช่วงหน้าไฟ

ภายในชุมชนบ้านปางป่าคามีการร่วมกลุ่มกัน คือ กลุ่มอาสาสมัครป้องกันไฟฟ้า ในหมู่บ้าน จากการรวมกลุ่ม และเสียสละเวลาในการทำกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาจเกิดขึ้นจากการได้รับความรู้ จากการเป็นสมาชิกในกลุ่มอาสาสมัครป้องกันไฟฟ้า ทำให้เกิดจิตสำนึกถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการดำรงชีวิตของตนและครอบครัว นอกจากนั้นการได้พบปะระหว่างสมาชิกด้วยกันบ่อยๆ การได้รับข่าวสารต่างๆ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องไฟฟ้า ในขณะที่เดียวกันเมื่อชาวบ้านมีการใช้สายทรัพยากรจากป่ามาตลอด แต่เมื่อถึงฤดูไฟป่ายังคงมีไฟฟ้าเกิดขึ้นและการได้รับรู้ถึงความจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ด้วยความปรารถนาดีต่อตนเองและครอบครัว ความปรารถนาอยากให้สังคมหมู่บ้านมีความสุขและยั่งยืน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ต้องเกี่ยวพันกับทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชนบ้านปางป่าคาที่ได้จากแบบสอบถาม สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการควบคุมไฟฟ้า

การมีส่วนร่วมของประชาชน	Mean	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ท่านร่วมคิด และวางแผนในการควบคุมไฟฟ้า	2.52	0.50	ปานกลาง
2. ท่านร่วมทำโครงการควบคุมไฟฟ้า	3.52	0.54	มาก
3. ท่านร่วมกิจกรรมควบคุมไฟฟ้า	3.56	0.50	มาก
4. ท่านประเมินผลของกิจกรรมควบคุมไฟฟ้า	2.56	0.50	ปานกลาง
5. ท่านได้สละทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อใช้ในการดับไฟ	3.78	0.42	มาก
6. ท่านได้ชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมดำเนินการดับไฟ	3.78	0.42	มาก
7. ท่านร่วมทำความสะอาดแนวกันไฟ	3.56	0.50	มาก
8. ท่านร่วมสร้างแนวกันไฟ	3.56	0.50	มาก
9. ท่านร่วมอบรมป้องกันอาสาสมัครป้องกันไฟฟ้า	2.84	0.58	ปานกลาง
10. ท่านแจ้งเหตุไฟไหม้ป่า	2.06	0.37	ปานกลาง
11. ท่านอาสาสมัครตรวจหาไฟฟ้า	2.04	0.28	ปานกลาง
12. เมื่อเกิดไฟฟ้าท่านร่วมกับหน่วยงานในการดับไฟฟ้าในพื้นที่ที่เกิดไฟ	3.80	0.40	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.13	0.46	มาก

จากข้อมูลตารางที่ 10 แสดงให้เห็นถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟฟ้า ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีระดับค่าเฉลี่ย (3.01-4.00) จากการศึกษา พบว่า กิจกรรมที่ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการปฏิบัติได้ดีมาก เช่น การร่วมทำโครงการควบคุมไฟฟ้า การร่วมกิจกรรมควบคุมไฟฟ้า การได้สละทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อใช้ในการดับไฟ การได้ชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมดำเนินการดับไฟ การร่วมทำความสะอาดแนวกันไฟ การร่วมสร้างแนวกันไฟ และการร่วมกับหน่วยงานในการดับไฟฟ้าในพื้นที่ที่เกิดไฟ เป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมมาก เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ในการใช้น้ำและพื้นที่ป่าของชุมชน

จากการสังเกตการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าของชุมชนบ้านปางป่าคา พบว่าประชาชนในพื้นที่บ้านปางป่าคามีการควบคุมไฟฟ้าตามวิถีพื้นบ้าน ได้เข้าร่วมกิจกรรมการทำแนวกันไฟฟ้าซึ่งจะมีการทำแนวกันไฟปีละ 1 ครั้ง ชาวบ้านทั่วไปทั้งเด็กและผู้ใหญ่มากจะเข้าร่วมกิจกรรมการทำแนวกันไฟฟ้า ซึ่งจะมีการทำแนวกันไฟฟ้าในช่วงเริ่มเข้าสู่ฤดูร้อน เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีใบไม้ร่วงมาก เนื่องจากป่าในบริเวณรอบๆ หมู่บ้าน จะเป็นป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง โดยทั่วไปในระยะเวลาที่ผ่านมาจะมีการร่วมทำแนวกันไฟในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม ไม่มีการระบุนวันไว้ล่วงหน้าส่วนใหญ่จะเลือกวันที่คนส่วนมากในหมู่บ้านว่างจากงาน คนในหมู่บ้านจะทราบกันเองว่าในการทำแนวกันไฟแต่ละปีจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วมอย่างน้อยครอบครัวละ 1 คน แต่ในรอบปีก็ยังมีปัญหาไฟฟ้า แต่ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นแทบจะไม่สร้างความเสียหายต่อพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน โดยจะมีการช่วยกันดับไฟที่เกิดขึ้น หากใครพบเห็นไฟป่าก่อนก็จะมาแจ้งต่อคณะกรรมการป่าชุมชน เพื่อเรียกประชุมรวบรวมกำลังคนและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดับไฟป่า ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนที่ชาวบ้านยึดถือปฏิบัติร่วมกันมา เช่น การสร้างแนวกันไฟ เพื่อป้องกันการลุกลามของไฟป่า เข้าสู่พื้นที่การเกษตรและที่อยู่อาศัย และเนื่องจากชาวบ้านใช้ระบบประปาภูเขา โดยใช้ท่อประปาผ่านพื้นที่ป่าที่ดึงน้ำมาจากห้วยน้ำ ซึ่งมีต้นน้ำอยู่ในพื้นที่ป่า ดังนั้น ชาวบ้านจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการทำแนวกันไฟ เพื่อรักษาผลประโยชน์ในการใช้น้ำและพื้นที่ป่าของชุมชน

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 11 ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	จำนวน	Mean	S.D.
1-20 ปี	22	20.82	3.02
21-30 ปี	12	21.67	4.12
มากกว่า 31 ปีขึ้นไป	66	23.15	4.19
รวม	100	21.88	3.78

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีความเฉลี่ยอยู่ที่ 21.88 จะสังเกตว่า ประชาชนมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มากกว่า 31 ปีขึ้นไปสูงกว่าระยะเวลาอื่นๆ อาจเป็นเพราะความยาวนานที่อาศัยอยู่ในชุมชน จะมีความรักและหวงแหนท้องถิ่นและชุมชนที่อาศัยอยู่ ทำให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในหมู่บ้านมาก เนื่องจากผลกระทบจากไฟป่ามีผลโดยตรงต่อการดำเนินชีวิต เช่น ทำลายทรัพยากรป่าไม้ที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อกิจกรรมการเกษตรที่เป็นอาชีพหลักของชุมชน และชุมชนได้รับประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในด้านที่อยู่อาศัยโดยการนำไม้มาสร้างบ้าน ยารักษาโรค เป็นต้น ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนนานมากกว่า 35 ปีขึ้นไป ที่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการควบคุมไฟป่าเป็นอย่างดี เนื่องจากชุมชนมีระบบสายสัมพันธ์ด้านเครือญาติเป็นรากฐานที่เข้มแข็งของชุมชนอยู่และเชื่อมโยงถึงกันในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันตามวิถีพื้นบ้าน มีการเคารพในระบอบอาวุโสตามจารีตที่สืบทอดต่อกันมา ระบบความสัมพันธ์ตรงนี้ที่ช่วยดึงสมาชิกให้เข้ามาช่วยกันในการรักษาพื้นที่ป่าของชุมชนเอาไว้ หนึ่งในวิธีการรักษานั้นก็คือการช่วยกันป้องกันไฟป่านั้นเอง ซึ่งนับตั้งแต่การไม่จุดไฟเผาป่าไปจนถึงการร่วมกันสร้างแนวกันไฟ และการช่วยกันดับไฟป่า

ตารางที่ 12 คะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าของกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน

ระยะเวลาที่อยู่อาศัย	N	Min	Max	Mean	S.D.
1-20 ปี	22	28	43	36.64	4.39
21-30 ปี	12	35	43	40.50	2.75
มากกว่า 31 ปีขึ้นไป	66	15	45	38.64	6.28
รวม	100			38.59	4.47

จากตาราง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน 21-30 ปี มีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ 40.50 คะแนน แต่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุด 12 คน แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนมากกว่า 31 ปีขึ้นไป ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน 21-30 ปี อาจเป็นเพราะความยาวนานที่อาศัยอยู่ในชุมชน จะมีความรักและห่วงใยต่อถิ่นและชุมชนที่อาศัยอยู่ ทำให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในหมู่บ้านมาก ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนมากกว่า 31 ปีขึ้นไปซึ่งมีคะแนนการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ 15 คะแนน อาจเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุที่อยู่กับบ้านที่ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าได้

แต่ในภาพรวมคะแนนของการมีส่วนร่วมของทุกระยะเวลาที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างนั้นมีคะแนนของการมีส่วนร่วมค่อนข้างสูง

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (ANOVA) ของการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนที่มีต่อระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

สมมติฐาน

H_0 : ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าไม่แตกต่างกัน

H_1 : ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าแตกต่างกัน

ตารางที่ 13 การวิเคราะห์คะแนนการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าระหว่างประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	S.S	df	M.S	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	16.945	2	8.473	0.520	0.596
ภายในกลุ่ม	1579.415	97	16.283		
รวม	1596.360	99			

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าด้วย ANOVA พบว่าค่า $F = 0.520$ แสดงว่าไม่พบความแตกต่างระหว่างคะแนนการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าของกลุ่มที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน

ตารางที่ 14 ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้า

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้า	จำนวน	Min	Max	Mean	S.D.
1-20 ปี	22	6	15	12.09	1.93
21-30 ปี	12	10	15	13.06	0.98
มากกว่า 31 ปีขึ้นไป	66	12	15	13.67	2.21
รวม	100			12.93	1.70

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนมากกว่า 31 ปีขึ้นไป อยู่ที่ 13.67 คะแนน รองลงมาเป็น ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนระหว่าง 21-30 ปี มีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าคือ 13.03 คะแนน และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนระหว่าง 1-20 ปี มีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้า คือ 12.09 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับความรู้มาก ทั้งสามกลุ่มตัวอย่าง ข้อที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกเหมือนกันหมดนั้น ส่วนใหญ่เป็นความรู้ที่กลุ่มตัวอย่างได้เจอและเป็นความรู้เบื้องต้นที่ใกล้ตัว เช่น ไฟฟ้าก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ ต้นไม้เล็กถูกทำลายไม่สามารถเจริญเติบโตได้ ไฟฟ้าทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ ส่วนความรู้ที่เป็นเชิงวิชาการนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ค่อยรู้ไม่เข้าใจเท่าที่ควร จึงทำให้ได้คะแนนน้อย เช่น ไฟฟ้าทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ ปราศจากแร่ธาตุซึ่งเป็นประโยชน์เชิงวิชาการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ค่อยรู้ แต่ก็มักมีกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยที่อยู่กับกลุ่มคะแนนน้อย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้หญิง เด็ก หรือผู้ชรา จึงไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมในการควบคุมไฟฟ้า ส่วนใหญ่จะอยู่กับบ้าน โดยให้ผู้ที่ป็นหัวหน้าครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมแทน

ดังนั้น ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าอยู่ในระดับความรู้มากสูงกว่าระดับอื่นๆ อาจเป็นเพราะว่าชุมชนประสบเหตุไฟฟ้าเป็นประจำทุกปีและไฟฟ้ามีผลต่อผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของชุมชน และจากการประชาสัมพันธ์ไฟฟ้าและการออกปฏิบัติการดับไฟฟ้าของหน่วยควบคุมไฟฟ้าของรัฐ ทำให้ชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องไฟฟ้าเป็นอย่างดี

ตารางที่ 15 คะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าต่างกัน

ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้า	N	Min	Max	Mean	S.D.
ความรู้น้อย	2	32	32	32.00	0.00
ความรู้ปานกลาง	8	31	40	34.44	3.68
ความรู้มาก	90	30	43	37.96	3.90
รวม	100			34.80	2.53

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้ามาก มีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ 37.96 คะแนน รองลงระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าปานกลางมีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วม คือ 34.44 คะแนน และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าน้อยมีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วม คือ 32.00 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้านั้นมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับคะแนนที่ใกล้เคียงกัน อาจเป็นเพราะว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้ามักทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้ามาก แต่ในภาพรวมคะแนนของการมีส่วนร่วมของการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าของกลุ่มตัวอย่างนั้นมีคะแนนของการมีส่วนร่วมค่อนข้างสูง

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าอยู่ในระดับความรู้มากสูงกว่าระดับอื่นๆ อาจเป็นเพราะว่าชุมชนประสบเหตุไฟฟ้าเป็นประจำทุกปีและไฟฟ้ามักมีผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของชุมชน และจากการประชาสัมพันธ์ไฟฟ้าและการออกปฏิบัติการดับไฟฟ้าของหน่วยควบคุมไฟฟ้าของรัฐ ทำให้ชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องไฟฟ้าเป็นอย่างดี

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (ANOVA) ของการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนที่มีต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้า

สมมติฐาน

H_0 : ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าไม่แตกต่างกัน

H_1 : ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าต่างกันมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าแตกต่างกัน

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์ของการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนที่มีต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	S.S	df	M.S	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	75.966	2	37.983	2.423	0.094
ภายในกลุ่ม	1520.394	97	15.674		
รวม	1596.360	99			

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้ากับการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าด้วย ANOVA พบว่าค่า $F = 2.423$ แสดงว่าไม่พบความแตกต่างระหว่างคะแนนการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าของกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าแตกต่างกัน

ตารางที่ 17 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการกระจายของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไฟฟ้ากับคะแนนของการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้า

การกระจายของข้อมูลข่าวสาร	N	Min	Max	Mean	S.D.
สื่อบุคคล					
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	54	34	41	38.98	3.19
สมาชิกในชุมชน	14	30	44.5	36.60	3.87
กลุ่มผู้นำในชุมชน	32	18	41.5	36.00	8.69
รวม	100			37.19	5.25
สื่อสารมวลชน					
หนังสือพิมพ์	8	25	42	36.25	7.11
ป้ายประชาสัมพันธ์ของทางราชการในหมู่บ้าน	32	17	45	36.56	8.40
เอกสารของทางราชการ ใบปลิว ป้ายณรงค์	54	31	45	40.67	3.16
จากผู้นำชุมชน	6	35	44	38.67	4.23
รวม	100			38.04	5.73

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการกระจายของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไฟฟ้าที่เป็นสื่อบุคคล มีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมมากที่สุด เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ 38.98 คะแนน มีกลุ่มตัวอย่างที่มากที่สุดคือ 54 คน คะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนที่ใกล้เคียงกันมาก ส่วนการกระจายของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไฟฟ้าที่เป็นสื่อสารมวลชน มีคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ 40.67 คะแนน มีกลุ่มตัวอย่างที่มากที่สุดคือ 54 คน จากเอกสารของทางราชการใบปลิว ป้ายณรงค์ แต่ในภาพรวมคะแนนของการมีส่วนร่วมของการกระจายของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไฟฟ้าของกลุ่มตัวอย่างนั้นมีคะแนนของการมีส่วนร่วมค่อนข้างสูง

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (ANOVA) ของการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนที่มีต่อการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้า

สมมติฐาน

H_0 : ผู้ที่มีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้าต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าไม่ต่างกัน

H_1 : ผู้ที่มีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้าต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าต่างกัน

ตารางที่ 18 การวิเคราะห์คะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้าแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	S.S	df	M.S	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	399.337	3	133.112	10.675	.001
ภายในกลุ่ม	1197.023	96	12.469		
รวม	1596.360	99			

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างที่มีความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้าด้วย ANOVA พบว่าได้ค่า $F = 10.675$: $P \leq .001$ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มมีคะแนนของการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าต่างกัน จึงนำการวิเคราะห์เป็นคู่ปรากฏผลดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการควบคุมไฟฟ้าของกลุ่มตัวอย่าง

ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร	ไม่ได้รับเลย	นานๆ ครั้ง	บางครั้ง	ได้รับเป็นประจำ
ไม่ได้รับเลย	-	8.67*	3.19	2.52
นานๆ ครั้ง	-	-	5.48*	6.15*
บางครั้ง	-	-	-	0.67
ได้รับเป็นประจำ	-	-	-	-

สรุปได้ว่า กลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นประจำมีคะแนนการมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารนานๆ ครั้ง กลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นบางครั้งมีคะแนนการมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารนานๆ ครั้ง และกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารนานๆ ครั้งมีคะแนนการมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved